

HOEFBLAD

60^e jaargang nr.3 zomer 2023

Foto Hanny Oerlemans

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

65 Jaar

Hoefblad

ALGEMEEN E-MAILADRES: kenengenet@home.nl

VOORZITTER

Programmavoorbereiding
Krantenberichten

Christ Grootzwagers

Kamilletuin 6
5103 CB Dongen
tel. 06-43154545

voorzitter@kenengenet.nl

SECRETARIS

Programmavoorbereiding

Fia Grootzwagers

Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996

secretaris@kenengenet.nl

PENNINGMEESTER EN

LEDENADMINISTRATIE

Rabobank Dongen

IBAN:

NL44 RABO 0111984114

John van Meggelen

Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996

penningmeester@kenengenet.nl

BEZORGING HOEFBLAD

Opgave excursies

Marie-José van Gestel

Hubertusstraat 9
5106 NS Dongen-Vaart
tel. 06-10120230

mjvangestel.burmanje@home.nl

BESTUURSLID

Anton Staps

Paardenbloem 7
5102HS Dongen
tel. 06-13402220 of 0162-226994

amoms@ziggo.nl

Vacature

Op dit moment zijn we op zoek naar een nieuw bestuurslid hebt u belangstelling neem dan contact op met ons als bestuur

"Komt ammel goed"

JOSEPH HUBERTUS MARIA SOFFERS

Geboren op 6 september 1954, getogen en geleefd, en op 25 mei 2023 overleden, dat alles in zijn geliefde Dongen.

De eerste veertig jaar van zijn leven leidde Jos een sportief en actief leven. Als vader combineerde hij zijn parttime baan met de zorg voor Noortje en Tom. Dat was in die tijd ongebruikelijk, maar Jos vond het geweldig.

Nieuwsgierig, eigengereid en lief was Jos. Dit zijn goede eigenschappen, als je werkzaam bent in het onderwijs.

werd de televisie belangrijk als oog op de wereld. Dankzij de computer kon hij actief blijven als vrijwilliger en bestuurder. Facebook was een ontdekking. Via dat medium ontmoette hij oude vrienden en leerlingen en maakte hij nieuwe vrienden. Jos prikkelde de Dongense samenleving; regelmatig met scherpe commentaren.

Gelukkig heeft Jos nooit zijn humor verloren, ook niet in de laatste, moeilijke maanden van zijn leven. Hij behield volledig de regie over zijn eigen leven. Daarmee heeft hij het voor Lia en de kinderen allemaal wat lichter gemaakt.

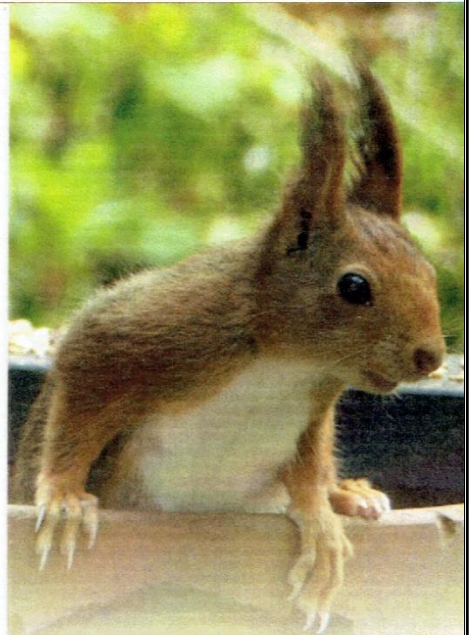
We missen Jos, maar zoals hij zou zeggen: "Komt ammel goed".

'Zijn' kinderen in het Faantelaand gingen hem zeer aan het hart. Net zoals zijn eigen kroost.

Jos heeft altijd gehouden van organiseren en besturen, hij is zijn leven lang actief geweest in Dongense organisaties. Met enorm veel plezier heeft Jos tientallen jaren meegewerkt aan de 'Zomerspelen'. Eerst als leider, daarna in de hoofdleiding en na het afsluiten van die carrière als lid van de barploeg. Bij de Zomerspelen leerde hij Lia kennen.

De Nederlandse flora en fauna, de geschiedenis – vooral de lokale – en de actualiteiten hebben altijd de belangstelling van Jos gehad. Zijn boekenkasten getuigen daarvan.

Toen hij beetje bij beetje fysiek steeds beperkter raakte,

JOS SOFFERS

BESTUURSPRAATJE

Helaas slecht nieuws, onze secretaris Jos Soffers is na een kort ziekbed overleden, hij had al aangegeven te stoppen met het secretariaat. Op 25-05-2023 is Jos in zijn slaap heen gegaan. Jos was nog niet zo heel lang onze secretaris, we hebben hem leren kennen als een gedreven persoon. Een persoon recht door zee, welke zaken snel en goed geregeld wilde hebben. Als bestuur zullen we Jos ontzettend missen, met zijn passie voor natuur, het tuinieren en zaken regelen. We wensen zijn vrouw Lia en verdere familie heel veel sterkte met dit zware verlies.

Vacature bestuurslid

Dit slechte nieuws houdt in, dat we de bestuurstaken opnieuw indelen, Fia Grootzwagers heeft aangegeven het secretariaat op zich te nemen. Erg mooi dat dit zo spontaan aangeboden wordt, maar u begrijpt het al, nu zijn we toch op zoek naar uitbreiding van ons bestuur. Een vast takenpakket kennen we niet, de hoofdzaak is dat u zich graag inzet voor onze Natuurvereniging. Vanzelfsprekend zult u door de rest van het bestuur begeleid worden. Wat houdt het besturen in, natuurlijk het mee samen stellen van het programma, het mee organiseren, het bijwonen van de bestuursvergaderingen. Het is met besturen vaak zo, dat de eigen inbreng tot taken leidt, waarbij samenwerking het voornaamste is. Lijkt het u wat, dan kunt u een poosje meedraaien en dan beslissen of het voor u past. Neem gerust contact met het bestuur op, vaak denken mensen te zwaar over hetgeen er gedaan moet worden.

Als u dit leest hebben we de jubileumbootocht alweer achter de rug, maar liefst 76 mensen hadden zich opgegeven.

Een volgend evenement vindt plaats op 8 juli, de open dag van Natuurtuin Kandoel, daar is natuurlijk iedereen van harte welkom. De poort,

die overigens altijd open staat, zal deze dag vanaf 10:00 uur geopend zijn. Door de tuin zal er een route aangegeven staan, zodat u op alle mooie plekken komt. Ook Ambrosius de bijenvereniging zal present zijn, om u voorlichting te geven over het imkeren. De open dag duurt tot 16:00 uur. Parkeren van uw auto kunt u naast de sporthal op het parkeerterrein van de hondensport. Als extra organiseren we opnieuw een picknick, de vorige keer hebben we daar veel positieve reacties op ontvangen, dus herhalen we dit feest. Op zaterdag 29 juli zal dit plaats vinden in Natuurtuin Kandoel. We zetten enkele partijtenten neer en zorgen voor stoelen en tafels. Net als vorige keer krijgt iedereen een eigen pakket en kan koffie, thee, melk of

een sapje aan de tafel afgehaald worden. Natuurlijk is aanmelden verplicht, zodat we weten waarop we kunnen rekenen. Voor meer info zie het programma.

Werkgroepen

De werkgroepen draaien ook op volle toeren, zo vinden er regelmatig uitstapjes plaats met de Vogelwerkgroep en daar horen we alleen maar enthousiaste geluiden over. Je kunt erover lezen in de verslagen van deze bijzonder wandelingen. Verder worden er in de diverse gebieden nog steeds tellingen gedaan, met af en toe wel bijzondere meldingen, zo zag men onlangs nog een kraanvogel in Huis ter Heide.

Ook de vlinderwerkgroep gaat op pad, dat kunt u zien in het tochtenprogramma, vaak kunt u daar bij aansluiten, want iedereen mag daar mee. De tellingen zijn op dit moment nog niet zo rooskleurig, er worden doodeenvoudig niet zoveel vlinders gezien en dat kan allerlei oorzaken hebben. Nu zitten we blijkbaar in de zogenaamde junidip, een tijd dat er minder vlinders vliegen en de eitjes uitkomen. Rupsen hebben met het vele jonge groen genoeg te vreten, dus wie weet komt er een vlin-derexplosie van de zomer.

Oproep tuinlui

De tuinwerkgroep gaat het hele jaar door, elke maandagochtend is deze ploeg paraat. In een tuin van 12000m² is immers altijd wel iets te doen. Wat er zoal gedaan wordt ziet u in het artikel van Natuurtuin Kandoel. Toch een kleine oproep, want door het afvallen van enkele tuinlieden, is er plaats voor aanvulling, dus bent u graag buiten bezig, kom dan langs op de maandagochtend.

DIGITALE TOEZENDING VAN HET HOEFBLAD

Ons ledental groeit gestaag, echter veel Hoefbladen moeten nu ook verstuurd worden, dat brengt kosten met zich mee, voor een enkel Hoefblad zijn dat tegenwoordig al 3 postzegels, dus € 3,03, dus een aanzienlijk bedrag en dat maal vier komt het op € 12,12. Als we daar de drukkosten bij optellen, ja dan moet er geld bij en dat kan niet de bedoeling zijn. Veel mensen hebben al aangegeven het Hoefblad in digitale vorm te willen ontvangen, dat is prachtig en levert een behoorlijke besparing op, van drukken, maar ook van versturen, uiteraard zijn we daar als bestuur enorm blij mee.

Let op, als u gewoon de gedrukte vorm wilt behouden, dan is dit geen probleem, zeker niet als u in Dongen woont, daar wordt het blad door onze vrijwilligers bezorgd. Ontvangt u de digitale vorm, dan is deze geheel in kleur, met ook nog eens een aantal linken naar websites en filmpjes en dat is altijd leuk. Digitale lezers adviseren we wel de data van tochten en avonden zeker op hun kalender te zetten. Dat is het verschil met een gedrukt boekje, dat ligt altijd klaar.

Excursie naar Regte heide en Riels Laag op 18 februari 2023

Op zaterdag 18 februari ging Ken en Geniet met een groep van 17 personen naar de [Regte Heide en het Riels Laag](#). We startten bij het Riels Hoefke. De wandelschoenen gaan aan en dan wandelen we naar de

Witte Brug over de Oude Leij. Vroeger lag hier een voorde, een doorwaadbare plaats waar je te voet of te paard de beek over kon steken. De Oude Leij ontspringt bij Baarle Nassau op een hoogte van 27m boven NAP en vormt samen met toeleidende beekjes de Donge. In de Oude Leij is een vistrap aangelegd, dit enerzijds om het water zo lang mogelijk vast te houden, anderzijds om vissen de mogelijkheid te bieden om het hoogteverschil te overbruggen. De Regte Heide wordt omgeven door beekdalen, we zijn nu aan de westkant, aan de oostkant stroomt de Poppelsche Leij. Tussen het beekdal en de heide zien we een voor Nederlandse begrippen groot hoogteverschil, tot wel 5 meter en dat is uniek voor deze regio.

Voor het ontstaan van de Regte Heide moeten we terug in de prehistorie. In het Pleistoceen stroomden hier voorlopers van de Rijn en de Maas door de Goorse Laag, die zand en grind afzetten, waardoor een dekzandrug ontstond, die als waterscheiding tussen de 2 beken fungeerde. Dit was een ideale plek waar vroeger nederzettingen verzezen. Het vruchtbare beekdallandschap was goed voor akkers, weiden en boerderijen en hoog op de dekzandrug werden grafheuvels opgeworpen.

Nadat we de Oude Leij over hebben gestoken, gaan we linksaf, langs de beek af, het heet hier het Riels Laag. In het beekdal is over grote delen het zand afgegraven, dat boeren hadden opgebracht om hun hooilanden begaanbaar te houden. Ook werden de sloten gedicht zodat kwelwater niet langer wordt afgevoerd, maar in het gebied blijft.

Zodoende is een geweldige biotoop ontstaan voor planten en vogels. Het gebied wordt begraasd door runderen. In de weiden langs de Oude Leij zijn 2 blauwe reigers op zoek naar een smakelijke snack. De toppen van de hoge eikenbomen worden door verschillende kleine vogeltjes zoals de koolmees en de pimpelmees, afgestroopt naar lekkere hapjes, ook zien we hier een grote bonte specht. We horen goudhaantjes met hun hoge piepgeluidjes en een boomklever. In het struikgewas scharrelen de winterkoning en de roodborst rond.

Aan onze rechterhand ligt de heide. Er is een hoge rand tegen de heide aan uitgerasterd met prikkeldraad. Daarin zitten 's zomers honderden gaatjes, de nestholte van graafwespen o.a. de bijenwolf. Het is een solitaire graafwesp, die aan het einde van de zomer aan te treffen is op de zandgronden. Het vrouwtje graaft voor haar broed een gang met op het einde 5 tot 10 zijgangetjes met elk een cel. In elke cel stopt ze bijen voor haar nakomelingen, 2 tot 3 bijen voor mannetjes en 3 tot 6 bijen voor vrouwtjes. Daar bovenop legt ze dan een eitje. Als het vrouwtje bijenwolf op bijenjacht gaat, vliegt zij laag over de planten om dan op een verhoogd plekje te gaan zitten. Als ze een potentiële prooi ziet, gaat ze met een recht lijf voor deze prooi hangen om vervolgens snel toe te schieten. Heeft ze succes, dan steekt ze haar prooi verschillende keren om hem te verlammen. Dan drukt de bijenwolf de honingmaag van de bij leeg en eet de honing op. Daarna klemt zij de bij tegen haar buik en vliegt zo naar haar nestholte. Per dag kan de bijenwolf zo ongeveer 10 bijen vangen. Het vrouwtje bijenwolf leeft een maand en brengt in die tijd 5 tot 8

broednesten groot. Langs het pad liggen 4 groepen stenen, zogenaamde poosstenen, die gedichten dragen rond de 12 maanden van het jaar, gegroepeerd per seizoen. Eén zo'n groep ligt op een idyllische plek bij een poel, een mooi plekje om bij weg te dromen. De

BUIZERD

wilgenkatjes staan al in bloei, de gagel geurt heerlijk als je hem door je hand laat glijden.

Op de overgang naar de heide ligt heischraal grasland en ecologisch beheerde akkers, doorsneden door houtwallen. Op de hoge akkers wordt wintergraan verbouwd met daarin akkeronkruiden. Er zijn pogingen gedaan om het korhoen hier uit te zetten, maar dat is jammer genoeg niet gelukt. Maar ook andere vogels profiteren hiervan, zoals bijvoorbeeld de patrijs. We treffen hier een grote groep met vinken en groenlingen aantreffen. Die zijn verzot op de zaden, we zien er tientallen vliegen. Ook horen we hier het gezang van de veldleeuwerik en ja, daar gaan er enkelen als parachootjes naar omlaag, wat een mooi gezicht!

In het Riels Laag zien we verschillende soorten watervogels. Grote groepen grauwe ganzen en Canadese ganzen bevolken de oevers. In het water, dat hier best breed is, dobberen wilde eenden, krakeenden en wintertalingen, soms vergezeld van bergeenden of slobbeenden. In de rietkraag speurt een grote zilverreiger naar een prooi.

Via een houtwal en door het bos belanden we op de heide, een onafzienbare vlakte van 250ha. De Regte Heide ontleent zijn naam aan "heide van het recht", vroeger hebben hier terechtstellingen plaatsgevonden door middel van de galg. Tot 1990 was de Regte Heide militair

oefenterrein. De heide werd door militaire voertuigen verpletterd, oude

loopgraven doorploegden het gebied, bomen hadden het zwaar te verduren. In 1990 kwam het gebied in eigendom van Brabants Landschap. In de loop der jaren is de heide weer in zijn oude glorie hersteld. Door middel van plaggen, begrazing door Kempische heideschape en soms ook gecontroleerd branden wordt de heide en de biodiversiteit zo

goed mogelijk in tact gehouden. Jonge opschot van dennen en berken wordt verwijderd. Ook is er steenmeel uitgestrooid, dit is een fijngemalen gesteente dat de bodem verrijkt met sporenelementen en mineralen. Helaas lukt dat niet helemaal, vooral de insecten gaan drastisch achteruit. Je poetst de nadelige gevolgen van 50 jaar stikstofdepositie ook niet zomaar weg.

Op een dijkje staat een bank, dat is een mooi plekje voor de koffiepauze. We kijken uit over het weidse heidegebied. Het is wel koud hier, met de rug naar de wind gericht plunderen we de knapzak. We ergeren ons aan 2 loslopende honden, die een ree opjagen. Het ree hebben we wel mooi kunnen zien, maar dat is zo niet de gewenste manier, en het

baasje is nergens te vinden.

We gaan weer verder, over de Regte Heide. De golvende heide kent hoge en droge plekken maar ook natte plekken en vennen. Op natte plaatsen groeit naast dopheide ook klokjesgentiaan, zonnedauw, moeraswolfsklauw en beenbreek. Er zijn 28 soorten dagvlinders gevonden in de loop der jaren, waaronder heideblauwtje, gentiaanblauwtje, groentje, heivlinder en bont dikkopje. Op de heide broeden o.a. wulp, roodborsttapuit en veldleeuwerik. De klapekster is een zeldzame soort die hier overwintert. Helaas, we zien met uitzondering van de heidestruiken niets van dit alles, het is immers pas februari, de natuur is nog in diepe rust. Hoewel, die torenvalk hoog in de lucht heeft toch een leukere prooi ontdekt, hij bidt voordat hij in snelle duikvlucht toeslaat. Gezien de vele keuteltjes zijn er hier konijnen in overvloed! Ja, die zijn wel aan de grote kant voor een torenvalk, maar aan muizen is hier ook

geen gebrek. Op een verhoging ligt een ferme drol, van een vos waarschijnlijk, die heeft ook wel muis verschalkt. Met de voorbereiding vonden we er verschillende met duidelijk botjes erin. En dan gaan we weer terug in de tijd. Aan de rand van de Regte heide

liggen een zestal Keltische grafheuvels uit de Midden-Bronstijd, 2000 tot 700 jaar voor Christus, 5 dicht bij elkaar

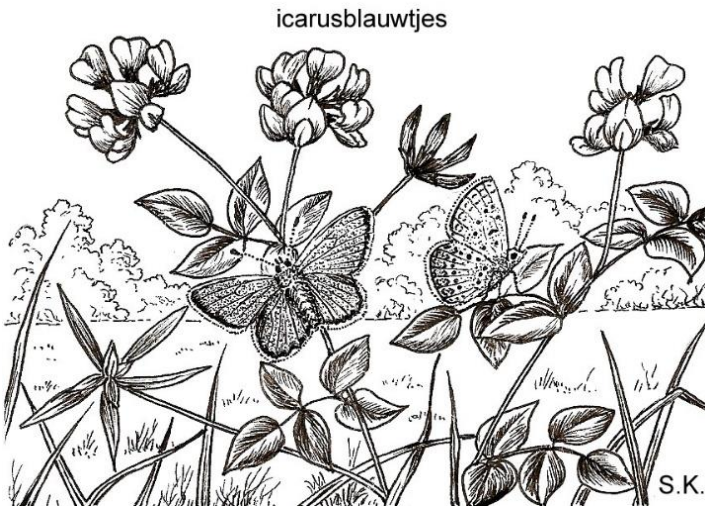
de 6^e iets verder weg. Dit wijst op een nederzetting met hutten en akkertjes. Vanaf de doorwaadbare plaats waren de grafheuvels goed te zien, een signaal naar reizigers dat de voorouders van de plaatselijke bevolking over hen waakte. Het aantal grafheuvels dat ons rest is nog maar een schijntje van het oorspronkelijke aantal. De 'vijfberg' op de Regte heide, werd voor het eerst opgegraven in 1935, met een wetenschappelijk doel. Er werden grafgiften gevonden zoals strijdbijlen, polsbeschermers, stenen dolken, knopen en kralen. Na het uithalen en bestuderen van de waardevolle inhoud werden de heuvels in de oorspronkelijke staat hersteld. Daarna volgden nog een aantal restauraties waarbij de palenkransen werden teruggeplaatst die vroeger om de grafheuvels stonden. Door de verkleuring in de bodem is te zien dat die daar oorspronkelijk hebben gestaan. We slaan weer af richting de Witte Brug over de Oude Leij. Hier zie je duidelijk het grind op het pad, dat is hier in het Pleistoceen weggelegd. Links op de heide staat een traditionele bijenstal met 4 ouderwetse korven. We gaan er even bij kijken, deze korven zijn als ik het goed heb van Anton. Zodra het warm genoeg is buiten, zo boven de 10 graden, gaan de bijen vliegen, op zoek naar de wilgenkatjes hier in de omgeving. En dan zijn we weer terug bij de auto's, we rijden nog naar een restaurant om een kopje koffie te drinken. Het was ondanks de koude wind toch weer een leuke excursie. Tot een volgende keer!

Fia Grootzwagers

NEDERLANDSE DAGVLINDERS

Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*)

Het icarusblauwtje dankt zijn naam aan Icarus, de held uit de Griekse mythologie, die verongelukt bij een poging om naar de zon te vliegen. Het is een kleine vlinder. De mannetjes zijn aan de bovenzijde lichtblauw van kleur en de vrouwtjes variëren in kleur van bruin, bruin met een gedeeltelijke blauwe bestuiving tot vrijwel geheel paarsblauw. Bovendien hebben de vrouwtjes rode vlekjes langs de vleugelranden. Aan

de onderzijde hebben zowel het mannetje als het vrouwtje ook een rij van rode vlekjes langs de vleugelranden en verder een vlekken-tekening, waarbij de twee zogenoeten wortel-vlekken (de twee stippen aan de basis

van de voorvleugel) een belangrijk hulpmiddel zijn bij het onderscheiden van het icarusblauwtje met andere blauwtjes. Vaak is de onderzijde bij de vleugelwortel ook blauw bestoven. De franje aan de buitenranden van de vleugels is zuiver wit.

Het icarusblauwtje is het meest algemene blauwtje in Nederland. Het komt verspreid over het hele land voor. Je kunt deze vlinder tegenkomen in kruidenrijke natuurlijke en half natuurlijke graslanden, ruigten, wegbermen en langs dijken, in pioniersvegetaties en ook in parken en tuinen. Het is een mobiele vlinder die in staat is om snel nieuwe gebieden te koloniseren.

De vliegtijd is van begin mei tot begin oktober in twee, soms drie elkaar overlappende generaties. De vlinders vliegen meestal laag boven de vegetatie en voeden zich met nectar van allerlei kruiden, maar vooral van vlinderbloemigen zoals de gewone rolklaver. Ze brengen de nacht

vaak door in kleine groepjes, waarbij ze met de kop naar beneden in de vegetatie (zoals beschutte graspollen) hangen. De mannetjes zijn territoriaal of ze houden patrouillevluchten om

vrouwtjes te zoeken. Tijdens de balts vliegen mannetje en vrouwtje met een snelle vleugelslag en hangen secondenlang achter elkaar op één plek in de lucht. Daarna landen ze op of tussen de vegetatie en het mannetje loopt achter het vrouwtje aan, terwijl beide hun vleugels op en neer bewegen. Tenslotte volgt de paring.

Het vrouwtje zet haar eitjes afzonderlijk af op de bovenzijde of aan de basis van jonge bladeren aan de top van een waardplant. De waardplanten (voedselplanten van de rupsen) zijn vlinderbloemigen, vooral kleine klaver, rolklaver en hopklaver. Doorgaans kiest ze planten uit die met meerdere bijeen in een lage vegetatie staan. Ongeveer een week later komen de eitjes uit.

De jonge rupsen eten het tussenweefsel van het blad; de buitenlaag blijft intact. Grotere rupsen eten het hele blad. De rupsen worden tot 13 mm lang en zijn vrij breed, naar de uiteinden toe versmald. Ze zijn groen van kleur met op de rug een licht gezoomde, donkergroene middenstreep. Op de flanken hebben ze een groenachtig-witte lengtestreep. De kop is zwart en in het lichaam teruggetrokken.

De rupsen, die in hetzelfde jaar nog vlinder worden, zijn na 4 tot 5 weken volgroeid. De andere rupsen overwinteren half volgroeid in de

strooisellaag op de bodem, of laag bij de grond tegen een stengel van de waardplant; in het volgende voorjaar voltooien zij hun ontwikkeling.

De rupsen worden soms bezocht en afgelikt door mieren vanwege de zoete vloeistof die zij afscheiden uit bepaalde rugklieren. Vanwege deze zoetigheid worden de blauwtjesrupsen niet door de mieren verorberd, iets wat andere rupsen wél kan overkomen.

De rupsen verpoppen op de bodem aan de voet van de waardplanten, waarna de vlinders ongeveer twee weken later uitkomen. De vlinders zelf leven gemiddeld drie weken.

Hanny Oerlemans

SMALWATER KAMPINA

Met een kleine groep gaan we op stap voor een wandeling langs de rand van de [Kampina](#). We starten bij het parkeerterrein aan de Roond. Vandaar kunt u diverse wandelingen maken, onder andere langs de Huisvennen, ook start daar een zogenaamd rolstoel pad. Wij doen echter een uitstapje met enkele gecombineerde routes. Aan het eind van de parkeerplaats gaat het richting de Huisvennen, Links en rechts zien we al wat heuveltjes, nu gedeeltelijk begroeid, vroeger was dit echter open gebied. Het zand had toen de kans zich te verplaatsen en stuifde op tot heuveltjes, daar waar het zand verdween ontstond een laagte. De laagte bestond uit leem en daardoor vulde die zich bij langdurige regenval helemaal op, het eerste ontstaan van vennen. Natuurlijk

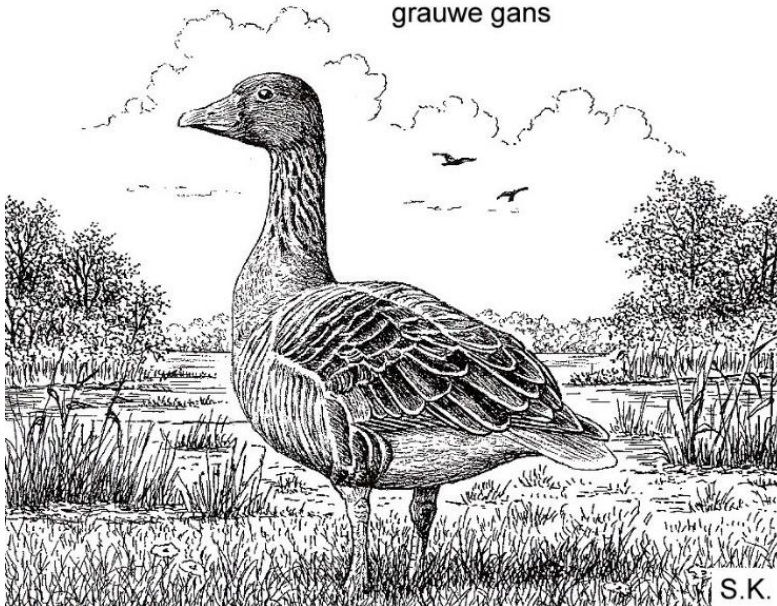

hebben de beken die hier niet ver vandaan stroomden ook hun bijdrage geleverd.

Het Kogelvangersven zien we als eerste opdoemen. In de 18de eeuw oefende de gendarmerie hier haar schietkunsten, door over het ven in de zandwallen te schieten. Net als de andere nabijgelegen vennen wordt het Kogelvangersven door regenwater gevoed. Hierdoor zijn de vennen voedselarm en groeien er kenmerkende planten zoals zonnedauw, lavendelheide en veenbes. Natuurmonumenten wil in dit door naaldbomen dichtgroeïende gebied stuifzand en heide weer een kans geven. Daarom zagen we dat aan de andere kant van het Kogelvangersven een aantal bomen gekapt zijn. De wind krijgt hier weer vrij spel, dat konden we zelf ervaren. Hierdoor groeit het gebied niet meer dicht en wordt de natuur hier aantrekkelijker voor de heide en bijvoorbeeld de [nachtswaluw](#) en zandbij. Het pad slingert door het bos richting het Loo, ook daar kunt u starten voor een wandeling. Aan het eind van het Loo steken we de weg over, links ligt een voormalige boerderij, met nog wat oude fruitbomen en een weide omzoomd met knotwilgen. Al snel zien we op een paarse dovenetel een mannetje citroenvlinder zitten. Citroenvlinders patrouilleren graag langs houtwallen, de mannetjes zijn dan op zoek naar vrouwtjes, die geduldig ergens op een plant welke een aantal kilometers verder uitkomt in de Esschestroom. De beek heeft hier een vrij natuurlijke loop en slingert zich door het landschap. Wilgen en sleedoorn staan aan de oever, de sleedoorn bloeit en trekt vele insecten aan. Veel insecten zorgen tevens voor een goede

zitten te wachten. Dan komen we aan bij de beek, hier heet hij Kleine Aa, vogelstand. In dit soort stroken kun je vele soorten zien, zoals; boompieper, zwartkop, heggenmus, maar ook grasmus e.d. Zeker zorgen de bramen aan de andere kant ook voor een rijke populatie. Dat zijn de plekken waar de zwartkop graag broedt, lekker veilig tussen de doornige takken. Aan de overkant van het water zien we dat de bomen aangevreten zijn, sommigen van onze groep denken al meteen aan de bever en ja ook die komt hier voor. Maar de beschadigingen van de bast zitten hoger, als gids leg ik uit dat de oevers worden begraasd door paarden. Nu staat het water erg hoog, maar normaal kunnen de paarden zo bij de bomen komen en dan is schors van wilgen blijkbaar een lekker hapje. Hier en daar staat de pinksterbloem te bloeien, echter oranjetipjes zien we niet, daarvoor is het tijdenlang te koel geweest. Hier en daar is het pad nog modderig, we hebben immers een nat voorjaar, maar dat kan ons niet deren. We steken de Voorstraat over en nu komen we in een echt nat gedeelte, regelmatig treedt de beek hier uit haar oevers, dus we lopen over een ietwat zompig weiland. We bereiken een uitgegraven poel, waar zich diverse watervogels ophouden. We zien enkele Canadese ganzen, waarvan het ene koppel het andere probeert weg te jagen. Op het water zitten enkele grauwe ganzen en die hebben een gezinnetje, dat achter hen aan zwemt. Enkele wilde eenden zitten te snateren, ook die hebben altijd wel strijd, zeker

grauwe gans

in deze tijd. Een blauwe reiger vliegt op en met machtige slagen komt deze over ons heen. We lopen steeds over voormalige agrarische grond, in

de jaren negentig is die door ruiling van gronden verkregen. De natuurontwikkeling is toen gestart, zo werden er ook diverse struiken aangeplant, zoals de sleedoorn, Gelderse roos, Hazelaar, rozenbottel en vlier.

Na een korte koffiepauze verlaten we de natte weidegronden en slaan een pad in dat droger is, de Geerlingsdijk. Een akker staat prachtig te bloeien, het lijkt haast wel of dat deze ingezaaid is met paarse dovenetel. Een buizerd cirkelt rond, op zoek naar prooi, waarschijnlijk muizen of een mol.

We lopen richting een klein gehucht Roond geheten, maar eerst kijken we uit over een nieuw landgoed Bloemendaal.

Het landbouwlandgoed is gelegen binnen de Robuuste Verbinding De Beerze. Het riviertje De Kleine Aa dat ook deel uit maakt van de Robuuste Verbinding grenst aan het landbouwlandgoed. Met de realisatie van het landbouwlandgoed wordt de Robuuste Verbinding versterkt en wordt er een verbinding gerealiseerd tussen de natuurgebieden De Kleine Aa en Kampina. Binnen de Robuuste Verbinding De Beerze komen de ecosystemen 'beek en beekdalbos' en 'grasland en klein water' voor. Het landbouwlandgoed geeft invulling aan het ecosysteem 'grasland en klein water'. Met de realisatie van het landbouwlandgoed wordt het kleinschalige agrarische landschap in Roond versterkt en duurzaam in stand gehouden. Gebaseerd op het 'Boeren voor natuur'-concept, waarbij een traditionele extensieve landbouw wordt bedreven. Zonder externe input, is een inrichtings- en beheerplan voor het land-

bouwlandgoed opgesteld. Het waterpeil binnen het plangebied zal in overleg met Waterschap De Dommel omhoog worden gebracht, zodanig dat de omringende landbouwpercelen hier geen last van ondervinden. Het landbouwgoed kent de natuurdoeltypen kruiden- en faunarijk grasland en kruiden-en faunarijke akker. De graslanden worden zeer extensief begraasd met een veezetting van 0,6 GVE per hectare waardoor een zeer lage mesttoevoer plaatsvindt. Ook worden op het landbouwlandgoed nieuwe landschapselementen aangelegd zoals een poel en houtwallen die bestaan uit streekeigen beplanting.

Rond zelf is een klein gehucht met enkele boerderijen en woonhuizen, enkele boerderijen zijn ingericht op het ontvangen van gasten, de bekende B&B. Net buiten Rond kijken we uit over de weiden die grenzen aan de Kampina, in de verte stroomt de Beerze.

Bij het parkeerterrein kijken we nog even op de kaart, op de Kampina zijn vele en afwisselende wandelingen te maken. Langs de Beerze, over de heide, langs de vennen, of een combinatie van voorgaande elementen.

Na een mooie wandeling keerden we terug op onze vertrekplek. Na overleg besluiten we richting Dongen te rijden, omdat het pannenkoekenhuis Belveren pas om 12:00 uur open gaat. We leggen even aan bij de Moerse Hoeve, drinken een bakske en praten wat bij.

Christ Grootzwagers

VERSLAG VAN DE EXCURSIE VOGELWERKGROEP **4 MAART 2023 NAAR DE DORDTSE BIESBOSCH.**

Om 8 uur verzamelden we bij de Salamander. Even was er verwarring, omdat er nóg een excursie was gepland. Maar al gauw werd duidelijk dat onze 11 deelnemers er allemaal waren en vertrokken we richting Dordrecht.

Om de eerste stop te bereiken reden we over een smalle dijk. We moesten wachten voor een enorme tankwagen met gier. Dikke slangen waren verbonden met de trekker/mestverspreider op het land. Toen de tank leeg was konden we doorrijden en achter ons kwam de volgende tankwagen alweer aanrijden en er volgden er nog een paar. We waren er allemaal een beetje stil van, zóveel mest op het land....Terwijl we wachtten zagen we aan de andere kant van de dijk het gebied dat we zouden gaan bezoeken. Dat zag er gelukkig wél aantrekkelijk uit. Veel water, riet en weids.

We parkeerden bij P3 Nieuwe Dordtse Biesbosch Elselingenweg. Het is een in 2017 aangelegd gebied. Het vormt een duurzame buffer tussen Nationaal Park de Biesbosch en de stad Dordrecht. Meteen bij het uitstappen horen we veldleeuweriken. De hut bereiken we via ijzeren vlonders. In het riet horen we de luide stem van Cetti's Zanger. De winterkoning laat zich horen. Vanuit de hut zien we veel Wintertalingen, Grauwe gans, Stormmeeuw, Kievit, Scholekster, Aalscholver. Natuurlijk ook Meerkoeten en Kuifeenden.

Aan de andere kant van de weg zien we de Kleine Zilverreiger, balt-sende Futen en Knobbelzwanen (compleet met hartje..) Slobeenden en Krakeenden. En Thieu dacht de Zomertaling te zien, maar Lidwine zag aan de witte S dat het een pijlstaart moest zijn. We zien blauwe Reiger, Dodaars, Nijlgans en Grote Zilverreiger. Jac en Elly, ook gericht op planten zien al de kleine roze bloempjes van de Ereprijs bloeien tussen de traptreden..

We boffen met het weer en kunnen aan een grote tafel onze koffie drinken.

Het blijkt dat dit gebied niet zo bekend is, terwijl het toch niet zo heel ver weg is. Wel een plek om terug te komen!

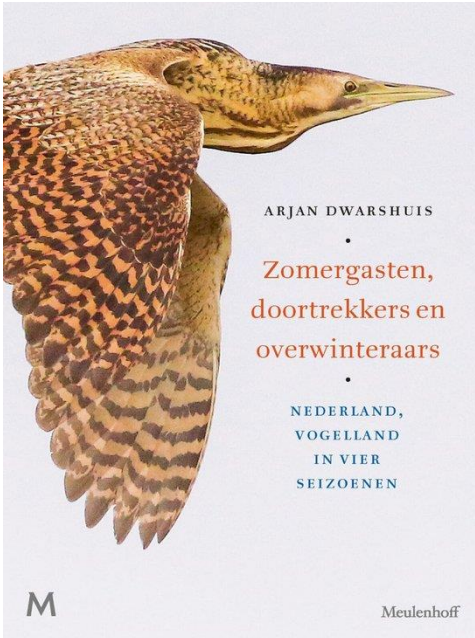
Dan rijden we een klein stukje naar het zuiden naar de parkeerplaats bij de Zuidhaven, het haventje aan het Hollands Diep. Daar start een wandeling van 3,5 km op de Tongplaat. We lopen langs een oud pad met knotwilgen met Pimpel- en Staartmezen en Koperwiek. In de weiden zien we Kolganzen en Grauwe Ganzen. Aangekomen bij de hut is er de Kleine Mantelmeeuw, Kleine Zwaan. Op een bepaald moment missen we Cees.. Hij blijkt op het dak te staan en krijgt gezelschap van

Thieu en Harrie. Ze hebben een wijde blik over de Tongplaat en ze zien op de Nieuwe Merwede Brilduikers.. Als we via een slingerpaadje aankomen bij de rivier zien we ze inderdaad. Mooi!! Op de telpost Zuidplaatje zien we zes jonge Kleine Zwanen, de Grote Zaagbek en het werk van de bever. Wat een fantasti-

sche bouwer is dat toch! Jammer dat de Zeearend zich niet laat zien, maar het kan niet elke excursie prijs zijn..

Daarna lopen we over de dijk met leuke strandjes terug naar het haventje en rijden richting pont. We steken de Nieuwe Merwede over en rijden naar het [Biesbosch Museum](#). Als we allemaal voorzien zijn van wat lekkers wordt Leo in het zonnetje gezet door Thieu. Leo doet heel

veel voor de vereniging, in de Kandoeltuin, voor de Uilenwerkgroep en heeft deze excursies jarenlang voorbereid. We hebben daar allemaal erg van kunnen genieten. Om Leo daarvoor nog eens te bedanken krijgt hij het boek cadeau van Arjan Dwarshuis “ Zomergasten, doortrekkers en overwintersaars”, “Nederland, Vogelland in vier seizoenen”. Hopelijk leest Leo het met veel plezier en geeft het hem inspiratie om nieuwe gebieden te bezoeken. (En ons te tippen voor een excursie..) Hartelijk bedankt Leo, voor al je werk! Hierna vertrekken we weer richting Dongen. We hebben een

fijne ochtend gehad, koud maar droog en 39 soorten gezien.

Groeten, Lidwine en Annemiek.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering van Ken en Geniet in de Cammeleur op 8 maart 2023

Aanwezig waren 40 leden

Bericht van verhindering was ontvangen van: Jos Soffers, Corrie Koreman, Jos en Betsie Haarbosch, Sanne van Bers, Coby de Jong, Els Scheepers, Rita van Dongen, Adrie Deijkers, Harrie en Tonnie van Dongen, Wil en Ria Richards, Francine Snoeren, Corry Keulemans, Lizzie Nederlof, Beppie Verhage, Lidwine van Dijk.

1. Opening van de vergadering door de voorzitter. Christ blikt vooruit op het 65 jarig bestaan van Ken en Geniet en geeft Sjef Kerkhofs, één van de oprichters, die ook aanwezig is, een drankje. Sjef is ondanks zijn hoge leeftijd nog altijd actief in de redactie, menige tekening in ons Hoefblad is van zijn hand. Ook de avonden worden trouw door Sjef bezocht. Verder staat Christ even stil bij de vele vrijwilligers, o.a. de bezorgers van

het Hoefblad, de werkgroepen (met name de vogelwerkgroep en de tuinwerkgroep) en vraagt een applaus om deze mensen te bedanken. Dan vraagt Christ een minuut stilte voor de overleden leden. We bestaan 65 jaar, veel mensen blijven lang lid, we vergrijzen, maar gelukkig komen er steeds jonge mensen bij en blijft het ledental constant ruim boven de 300 leden. We kunnen versterking gebruiken voor de tuin, maar ook voor de website.

2. Behandeling van de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 2022. Deze worden voorgelezen en akkoord bevonden.
3. Ingekomen stukken. Berichten van verhindering. En er is een vraag binnen m.b.t. het startadres van de tochten, dit kan helaas niet in het Hoefblad vermeld worden, omdat van te voren nog niet bekend is waar in het gebied de gids start.
4. Het jaarverslag van 2022 wordt voorgelezen. Er zijn geen op- of aanmerkingen.
5. De penningmeester leest het financieel jaarverslag van 2022 voor. Ook hierop zijn geen op- of aanmerkingen.
6. De kascontrolecommissie, bestaande uit Lizze Nederlof en Leo Reijnierse doet verslag van haar bevinden bij monde van Leo. De kas is akkoord bevonden, de boeken zijn zeer uitgebreid gedocumenteerd. De kascontrolecommissie verleent het bestuur décharge.
7. Benoeming van de kascontrolecommissie 2023. Lizze Nederlof treedt af, Leo Reijnierse komt terug en Annemiek Bakens stelt zich beschikbaar voor de volgende controle
8. Aftredende bestuursleden. Volgens het rooster moeten Fia Grootzwagers en John van Meggelen aftreden. Zij stellen zich beiden herkiesbaar. Voor aanvang van de vergadering was er gelegenheid om tegenkandidaten aan te melden volgens de statutaire regels. Hiervan werd door niemand gebruik gemaakt, zodat de twee genoemde bestuursleden zijn herkozen voor een volgende bestuursperiode.

9. De penningmeester behandelt de begroting van het lopende boekjaar. Er is een negatief saldo begroot, dit is omdat we er niet van uit kunnen gaan dat we ook in 2023 subsidie krijgen van o.a. NL-Doet en de Rabo Club Support actie. Annemiek Bakens vraagt, waarom de kosten van de jaarvergadering zo hoog zijn. John tracht dit te verklaren, de zaalhuur en we rekenen op 80 leden waarvoor we worstenbrood moeten betalen, koffie/thee bij aanvang en een drankje onder de pauze, het telt aardig op. Vermeldenswaardig is ook dat de drukkosten niet gering zijn en het verzenden per post kost toch nogal wat. Het bestuur heeft wel overwogen om de contributie te verhogen, maar we kunnen nog altijd goed rondkomen, dus dat is nog niet aan de orde.
10. Plannen voor 2023. Er is door de gidsen weer een mooi programma in elkaar gezet. Christ neemt het programma door en licht diverse activiteiten toe. Allereerst NL-Doet, er is zaad besteld om de bloembeden in te zaaien en er wordt een heidegebied aangelegd bij de bijenschans, de kruiwagens en schoppen staan al klaar. Ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan wordt een boottocht georganiseerd op 3 juni waar iedereen aan mee kan doen. 8 juli is het open tuin dag in Kandoel samen met de bijenhoudersvereniging Ambrosius, die op 9 juli ook hun tuin aan de Bernse Hoef openstellen voor publiek. De kerstmorgen gaat in ieder geval door, waar en hoe is nog de vraag. En bij voldoende geld in kas gaan we ook nog een picknick of bijzondere filmavond organiseren.
11. De jubilarissen worden vernoemd en de 25-jarige jubilarissen worden gehuldigd en krijgen een drankje. Applaus voor al die trouwe leden, maar ook applaus voor Christ, die al 40 jaar in het bestuur zit!
12. Het Handboek Goed Bestuur. Dit handboek is op de website geplaatst en ligt tijdens de Algemene Ledenvergadering ter inzage op de bestuurstafel. We moeten als bestuur wettelijk aan de leden vragen of ze ermee akkoord gaan. In het handboek liggen regels vastgelegd over het besturen, waar het bestuur zich aan te houden heeft, enz. De leden van de Algemene Ledenvergadering gaat akkoord met het Handboek Goed Bestuur.

13. Rondvraag. Er wordt gevraagd waarom we geen winterbloeiers zoals Erica in de Kandoeltuinen en in het Dongeland hebben, Peter Verschure beantwoordt deze vraag: het past niet in het sortiment, dat zijn 2 verschillende culturen.
14. De voorzitter sluit de vergadering. Na de pauze vertoont Christ nog een mooi filmpje over de Donge bij 's Gravenmoer.

Hulde

Ook Sjef Kerkhofs werd nog even in het zonnetje gezet, Sjef is 65 jaar lid en nauw betrokken bij de vereniging. Al die tijd is hij actief bezig geweest, als bestuurslid, maar zeker ook als redactielid. Als we het Hoefblad door kijken, dan zul je immer tekeningen van Sjef

daarin aantreffen. Ja- renlang maakte hij deze prachtige af- beeldingen. Vroeger werkte dat toch heel anders als nu. Nu pakken we het plaatje van de pc en kunnen dit uitvergro- ten of verkleinen. Toentertijd werd ons verenigingsblad ge- stencild. Bij het typen moest er ruimte vrij gehouden worden, om daar na het type- werk een tekening in te plakken. Dus kwam het er op neer, dat na de samenstel- ling van ons vereni- gingsblad, de teke- naar aan de slag

ging. Nu zijn al deze prenten gescand en staan digitaal ter beschik- king. Wist u overigens, dat ook ons Kenen Geniet logo ook door Sjef is gemaakt? Door de voorzitter kreeg ons ere-lid een drankje aangeboden.

NATUURTUIN KANDOEL

Natuurvereniging Ken en Geniet

vaarsbek, teunisbloem enz. enz.

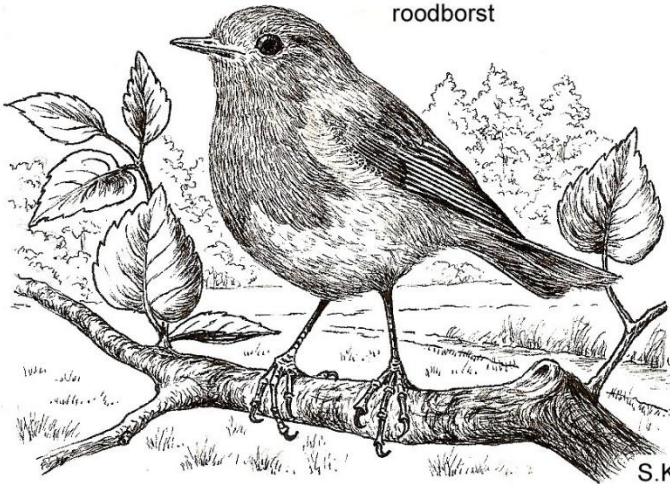
Natuurlijk blijft het werk in de tuin niet beperkt tot inzaaien, er gebeurt van alles. Nu is men bezig geweest om het moerasbosje wat uit te dunnen en aantrekkelijker te maken. De aangelegde vijver en omgeving net achter het lokaal vraagt wekelijks zijn onderhoud en ziet er fantastisch uit. Vele vogels weten deze plek al te vinden, dus ga gerust eens

in de vogelhut zitten, om al het schoons te aanschouwen. Verder zijn de tuinvrijwilligers druk in de weer om de ingezaaide perken te ontdoen van ongewenste planten, want ook die vinden vers omgewoelde grond aantrekkelijk. Zo is men hard aan het werk geweest met het verwijderen van brandnetel en zuring. Een andere plant die de kop op steekt is de reuzenberenklauw oftewel Kaukasische berenklauw.

De Kaukasische berenklauw moet echter niet worden verward met de inheemse berenklauw. Die heeft nl. natuurlijke vijanden en heeft die vervelende eigenschappen van de reuzenberenklauw niet, is geen exoot en hoeft daarom ook niet bestreden te worden. De reuzenberenklauw moet helemaal uitgestoken worden en wel heel voorzichtig, zonder teveel met

de plant in contact te komen. Hij kan lelijke blaren veroorzaken en brandwonden, vooral ook de sappen uit de steel zijn erg vervelend. De groeiwijze van de [Kaukasische reuzenberenklauw](#) op zich is prachtig. De grote bloemschermen zorgen voor een rijke voedselplaats voor menig insect. Het probleem zit in het feit dat de Kaukasische reuzenberenklauw in Nederland geen natuurlijke vijanden heeft, waardoor hij zich explosief kan vermeerderen. Dit is een bedreiging voor de inheemse flora en mogelijk ook voor diersoorten die in de tuin leven. Hun leefgebied verdwijnt. Dus eruit met deze plant, want de bezoekers en vrijwilligers moeten veilig rond kunnen lopen. Nu zult u zich afvragen, waarom heb je die dan geplant, dat is een goede vraag. Mogelijk is er zaad aan komen waaien, of iemand heeft zaad meegebracht, mogelijk met de beste bedoelingen. Zaad afgeven mag gerust, dat dan op maandagmorgen, als we als tuinwerkgroep aanwezig zijn. Dan kunnen

roodborst

wij overleggen of we de soort geschikt achten voor onze natuurtuin. Want we willen liefst alleen inheemse planten in de tuin. Inheemse planten zorgen immers voor voedsel voor inheemse insecten, vogels en dieren.

De haast wekelijkse routine, is het maaien van de paden, om u in de gelegenheid te stellen rond te wandelen. Soms moet er wat herstelwerk gedaan worden, gaten gedicht en overhangende takken verwijderd. Vanzelfsprekend proberen we ook hier en daar de brandnetels wat in te tomen langs de paden, zodat u als bezoeker zo min mogelijk geprikt wordt.

De plekken rondom de vogelkijkhutten krijgen extra aandacht, om het zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor onze vliegende gasten. Veel vogels weten de vijvers en omgeving te vinden. De nestkasten zijn bijna allemaal bezet, kom gerust eens kijken. Fotograferen is niet verplicht, ook gewoon even genieten kunt u op deze plekken. De achterste hut is alleen voor leden, het is maar dat u het weet.

8 JULI OPEN DAG KANDOELTUIN

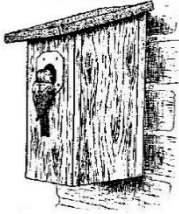

Deze dag zijn enkele mensen van de tuinwerkgroep aanwezig om u rond te leiden door de tuin, u kunt dan met uw vragen bij ons terecht. Een mooie gelegenheid kennis te maken met de tuinwerkgroep. Ook bijhouders vereniging [Ambrosius](#) is van de partij en ook zij staan klaar om tekst en uitleg te geven over het imkeren.

De tuin is vanaf 10:00 uur geopend tot 16:00 uur. Parkeren kunt u naast de sporthal, op de parkeerplek van de hondenclub. In de tuin zal er een route uitgezet worden zodat u echt overal langs komt.

Vrijwilliger worden in de Kandoeltuin, ook dat kan, op dit moment hebben we weer behoefte aan nieuwe vrijwilligers. Het is bijzonder leuk werk, in een ontspannen sfeer. Elke maandagochtend starten we om 08:00 uur, vaak met een kort overleg in het tuinlokaal. In groepjes gaan we dan aan de slag, met maaien, harken, snoeien enz. Om 10:00 uur houden we een pauze, iedereen neemt van huis uit wat te drinken mee. Rond de klok van 12:30 uur is het werk gedaan. Natuurlijk bent u niet aan de begintijd gebonden, komt u iets later dan is dat geen probleem. Een ieder werkt naar zijn eigen kunnen, samenwerken dat is het voornaamste en gezelligheid onder elkaar. Kom gerust eens langs en proef de sfeer van ons tuinvrijwilligersteam. Samen buiten bezig zijn, dat is het voornaamste, jaarlijks wordt Natuurtuin Kandoel zo steeds meer een bijzondere plek om te vertoeven. En de natuur die tiert hier wel, insecten, vogels en dieren voelen zich hier thuis.

Geef eens een NESTKASTJE kado

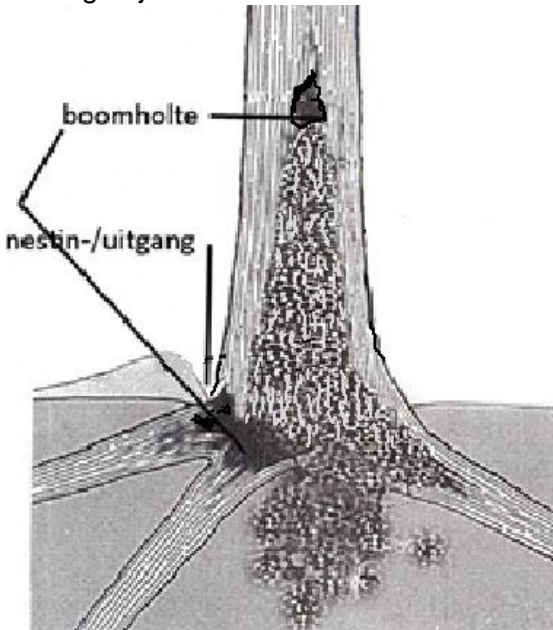

inlichtingen en verkoop
Ad Leeggangers
0162-313858

Overigens worden er door de tuinwerkgroep ook nestkasten getimmerd, twee vrijwilligers timmeren samen zo enkele honderden nestkasten in elkaar, ook dat is Ken en Geniet. De meeste nestkasten gaan naar onze vaste sponsor, Eric van den Bosch makelaar. De bijdrage die we voor deze nestkasten ontvangen, komen haast helemaal ten goede aan de tuin. Natuurlijk zijn deze nestkasten ook voor u als leden bij ons verkrijgbaar, daarvoor kunt u bellen met de "baas" van de tuin. Een mooi verjaardagscadeau voor kind of kleinkind.

WAAROM EEN GEZONDE BOOM ZOMAAR OM KAN VALLEN.

De laatste tijd hebben schorskevers mijn speciale aandacht. Vandaar dat ik vaker naar ontschorste bomen kijk, op zoek naar vraatgangen en allerlei gaatjes van insecten in stam en tak. En zoals dat vaak gaat

naar Maschwitz & Hölldobler

wanneer je specifiek je aandacht op iets richt, zie je bijzondere dingen. Zo viel mijn oog op een dode, door een specht flink mishandelde den. Aan één zijde van de boom was een ruim ovaal gat van zo'n 30 cm.(!) gehakt. Vreemd, zo'n ruime nestopening op ruim anderhalve meter van de grond? Bij nadere inspectie en het raadplegen van bronnen, bleek het hier te gaan om het roven van een nest houtmieren, mogelijk reuzenmieren (Camponotus).

Deze grootste mierensoort van ons land, afkomstig uit Zuid-Azië, is lang geen algemene verschijning, maar is aan een voorzichtige opmars bezig, omdat het bosbeheer erop gericht is zoveel mogelijk dood hout in het bos te laten.

[Reuzenmieren](#) vestigen zich onder en in dennen en sparren. Eerst wordt in de grond

aan de voet van een boom, een nestholte gemaakt. Daarna werken de mieren zich naar boven. De werksters knagen in het kernhout lange

tunnels in de lengterichting van de boom. Zo op het eerste gezicht heeft het wat weg van een labyrint. Op deze wijze kan een kolonie reuzenmieren jarenlang een boom bewonen. De boom zelf lijkt uiterlijk weinig schade te ondervinden.

Enkel luizen worden door de mieren getolereerd. Die worden als vee gehouden in het gangenstelsel. Mieren zijn verzot op de zoete afscheiding van luizen. Deze luizen worden dan ook vertroeteld en goed verzorgd.

Binnenin de boom wordt de 'ruggengraat' van de boom,

het zgn kernhout, zodanig aangetast dat de nog gezond-ogende boom, zomaar om kan vallen. Voor de mieren geen probleem, die zoeken hun heil een eindje verderop.

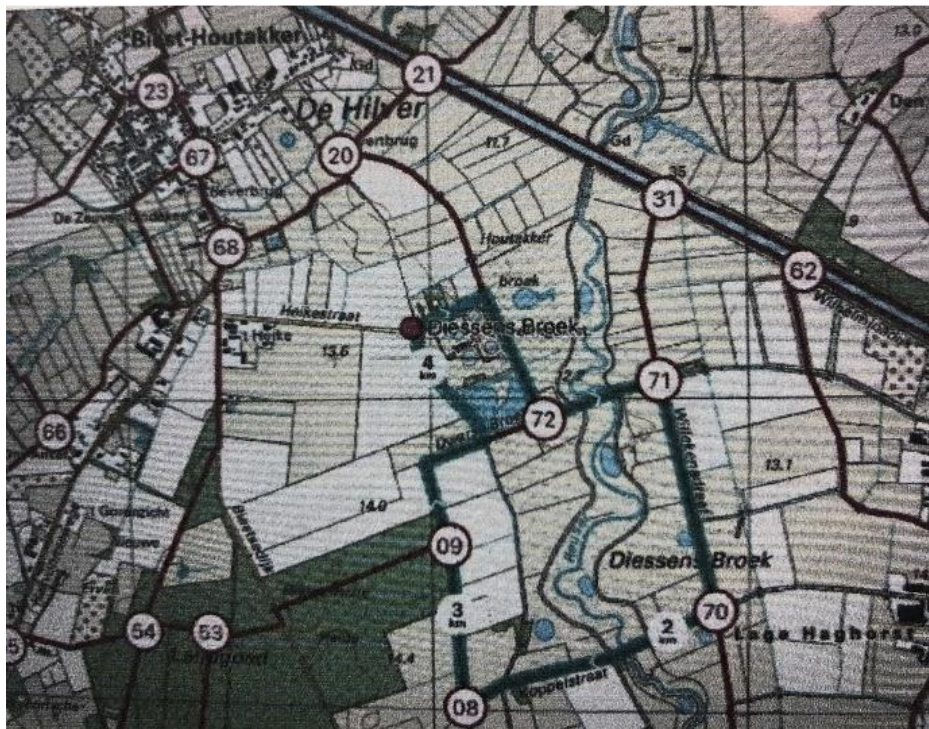
Staatsbosbeheer heeft deze dode den gemerkt met een blauwe stip; een waardevolle boom die mag blijven staan. Zelf deze boom eens bekijken?

Je vindt deze boom langs een paadje in de Duiventoren: coördinaten 51.6234, 4.9069.

nestgangen reuzenmier

VOGELWERKGROEP KEN EN GENIET VERSLAG VAN DE EXCURSIE NAAR BIESTSE GEMEYNT EN DIESSENS BROEK OP 1 APRIL 2023

Er waren 13 aanmeldingen voor de excursie. Na dagen van regen gaf de buienradar voor de [omgeving Biest-Houtakker](#) op zaterdagmorgen droog weer tussen 8.30 uur en 12.00 uur aan... Bijna niet te geloven ..precies ons tijdstip! Thieu en Corry hadden er niet zoveel vertrouwen in en draaiden zich lekker nog een keertje om, maar alle anderen stonden bij de Salamander om 8 uur.

Ons beginpunt was de waterzuivering net buiten Biest-Houtakker. Laarzen aan, want het zag er wel heel modderig en nat uit. Mutsen op en handschoenen mee (Leo maar één want hij houdt de tellijst bij..) Twijfel of de fotoestellen meegingen...weinig kans op goede foto's door de regen en slecht licht, maar dat viel uiteindelijk toch wel mee. Bij het parkeren van de auto's hoorden we de grutto's in de verte al roepen en onderweg naar het begin van de wandeling werden in het bosje meteen al de Boomklever, Tjiftjaf, Winterkoning, Grote Bonte

Specht, Boomkruiper en een Buizerd waargenomen. Aangekomen bij het uitkijkpunt zagen we Grauwe Ganzen, Slobeend, Krakeend, Aal-

scholver, Fuut. We vervolgden het modderige pad en Cees en Leo zagen Water-
snippen met hun karakteristieke vlucht. We gingen linksaf richting de Reusel. Veel riet en nat grasland en we zagen de Boompieper stij-
gen en zingen en naar beneden "vallen" en hoor-
den Cetti's Zan-
ger. In de verte zagen en hoorden

we de Grutto's en Kieviten. In de rietkraag zagen we de Rietgors en we speurden naar de Blauwborst. En ja, helemaal op het eind van het pad scharrelde er een op de grond en vloog in een struik waar we hem prachtig konden zien en horen. Wat een beauty! Jacques Hooijmaijers maakte deze foto.

Het was koffietijd en bij gebrek aan een bankje dronken we stand onze meegebrachte warme drankjes. Dan vervolgen we de brede laan. Een stuk of vijf motorcrossers kwam ons tegemoet, slip-
pend door de modder. Ieder z'n ding in de natuur...

Ons rondje leidde om de ondergelopen weilanden naar een bruggetje over de Reusel. De bruggen zijn zo

gemaakt dat je er alleen te voet over kunt. De Reusel stroomt snel.

Door alle ingrepen kan de rivier zijn eigen loop bepalen en heeft hij de ruimte. Elly zag bosanemonen op een onverwachte plek aan de rand van het water. Misschien daar terechtgekomen door alle grondverplaatsingen?

We zagen baltsende Pimpelmezen en rennende hazen, die tegenover elkaar dansten. Een grote wolk Spreeuwen scheerde over het land. In hoge populieren, in de verte aan de andere kant van het veld zagen we een groep Kramsvogels. In het topje van een struik namen we een Roodborsttapuit zingend waar en op een paaltje zat een Graspieper.

We liepen van de Reusel af en passeerden een boom waarin hoog in de kruin een kat zat die niet meer naar beneden durfde..arm beestje. We liepen langs een bosje en dachten even de Kleine Bonte Specht te zien.....maar helaas....1april...!

In de verte zagen we nog vijf reeën in de wei en dan arriveerden we weer bij de auto's.

In de Reuselhoeve gingen we napraten met koffie, gebak, kroketten en tosties. We waren het erover eens dat we enorm geboft hadden met het weer en dat we veel gezien hadden.

Groeten, Lidwine en Annemiek

OOSTVAARDERSPLASSEN EN MARKERWADDEN

Op zondag vertrekken we naar Lelystad, we hebben een luxe blokhut geboekt voor 3 nachten bij camping t' Oppertje en bij Natuurmonumenten een ticket voor de veerboot naar [de Markerwadden](#).

Het is heerlijk rustig op de weg, geen vrachtwagens, en mooi op tijd komen we aan op de camping. We worden ontvangen door de vriendelijke eigenaar en even later staan we in een gezellig ingerichte blokhut met een douche en toilet. De spullen worden uitgepakt en dan halen

we de fietsen van de auto (m'n zus en ik zijn echte fietsfanaten) om de omgeving te verkennen. Het is wel fris en er waait een harde wind maar we worden beloond door het zien van een ijsvogel, wow. Een afgekloven boom langs het water trekt onze aandacht, bevers????? Zwarte konijnen op het fietspad....

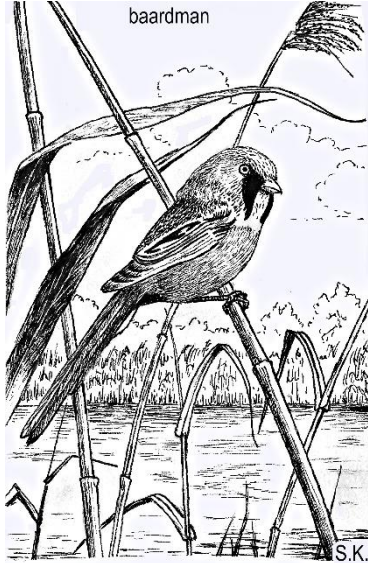
Bij een uitzichtpunt waar we koffie drinken uit de thermosfles zien we de eerste Konikpaarden waarvan er hier in de Oostvaardersplassen honderden vrij rondlopen.

De volgende dag op de fiets naar de Bataviahaven in Lelystad voor de veerboot naar de Markerwadden. Een prachtige grote driemaster, de veerboot die anders altijd vaart was in reparatie, lag in de haven. Aan dek genoten we van een tocht die zo'n 40 min. duurde.

Op het eiland aangekomen werden de mensen die een excursie hadden geboekt ontvangen door de gidsen van Natuurmonumenten. Wij gingen onze eigen weg.

Er lopen verschillende wandelroutes over het eiland, eigenlijk willen we

alles zien! Een geweldig begin van de wandeling is kijkhut Steltloper, het hoogste punt van het eiland, van hier uit heb je een prachtig uitzicht. Een stukje verder loopt er een gele kwikstaart in het gras. Dan komen we bij het riet en zien iets bewegen tussen de rietstengelsbaardmannetje.....wow! Voor mij de eerste keer dat ik die zie! En niet even maar we hebben volop van ze kunnen genieten! Een keer zat tie zooo mooi boven in de rietstengel maar eer ik hem in de lens had was het te laat.....

Het volgende uitkijkpunt is een kijkscherm waar achter de ganzen met hun jonkies lopen, ze hebben het er maar druk mee. In de lucht is het een drukte en gekrijs van jewelste iedereen is in de weer! Er staan witte "tentjes" op het eiland, genaamd malaiseval, waarmee ze vliegende insecten vangen en bestuderen. Verderop vlak voor het vlonder pad bij het kijkscherm ligt een nest met 5 grote eieren zo op de grond zichtbaar voor iedereen, is het van een gans.... ik weet het niet. Eerst even een stukje doorlopen want er staat een groepje flamingo's in het water! Ondanks dat ik me verschuil achter een boompje en m'n muts opzet (witte haardos) stappen ze

rustig verder van me weg. Ze zijn prachtig roze met hun lange hals en haakvormige snavel en sierlijke tred.

Op het trapje bij het kijkscherm houden we pauze, heerlijk in het zonnetje.

Tafeleend, berg-eend en georde fuut op het water. Bij het Eilandpaviljoen drinken we wat en even later komt de boot ons ophalen voor de terugreis. Je hebt maar een bepaald aantal uren die je op het eiland kunt doorbrengen,

dus zeker nog niet alles gezien! Een bezoek aan de Markerwadden kan ik iedereen aanraden, het is een prachtig mooi eiland vol leven! Oh ja, bijna de hele route vergezeld van de witte kwikstaart! Op het dek in het zonnetje lekker ontspannen genieten we nog na. Daarna op de fiets terug naar ons stekkie!

De volgende dag staat de fietsroute "rondje Oostvaardersplassen" gepland van 32km.

Over de Knardijk, het begin van de route is al prachtig, uitzicht over wuivende rietvelden. Steeds vogels op de achtergrond te horen maar niet te zien vanwege, alweer, harde koude wind. De route gaat over de Oostvaardersdijk met aan de ene kant het Markermeer en aan de andere kant de Grote Plas, hier is een flink stuk nieuwe natuur in ontwikkeling.

Twee kiekendieven die eerst rustig in een boom zaten gaan nu laagvliegend op zoek naar voedsel. Ook de torenvalk heeft honger, hij jaagt op zijn manier, biddend in de lucht.

Vaak zien we zilverreigers overvliegen en beneden in het gras lopen

grauwe ganzen met hun kleine pluizebolletjes. Wat een heerlijk seizoen, de lente! Wel jammer dat sommige delen nu afgesloten zijn voor fietsers en wandelaars maar ook heel begrijpelijk. Dus omrijden maar zorgvuldig langs de rand van het gebied blijven. Na een stuk langs kassen gereden te hebben vin-

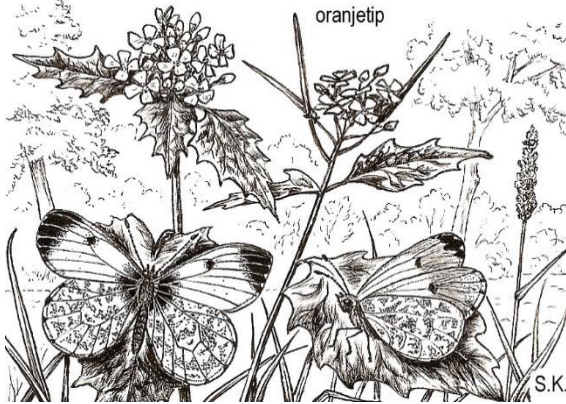
den we een andere ingang en mogen we het gebied weer in. Bij het uitkijkpunt Jan van den Boschpad zien we honderden Konik paarden lopen, sommige galopperend, een schitterend schouwspel! Het waait zó ontzettend hard dat het bijna onmogelijk is om foto's te nemen en hier onze boterhammen op te eten.

Bij de parkeerplaats van Natuurbelevingscentrum de Oostvaarders loopt een groepje edelherten vrij rond, nergens gaas of enige afzetting te zien. Wat een mooie dieren, maar voor de veiligheid toch maar afstand houden. Ze houden ons wel in de gaten.

Op een bankje lunchen we en gaan daarna het centrum in. Er is van alles te zien, hier vind je informatie over het gebied, kun je een verrekijker testen, film kijken enz. Boven achter een glazen wand geniet je van een pachtig uitzicht over het gebied. De toegangsdeur tot het hoger gelegen uitzichtpunt, genaamd Kraaiennest, is afgesloten.

Bij navraag blijkt dat het komt door de harde wind, het is daar nu niet veilig.

We fietsen verder, komen door Oostvaarders en Kotterbos, zien onder-

weg Oranjetipje en Dagpauwoog, één Konikpaard wel heel dichtbij maar gelukkig achter gaas!

Wat is het toch een bijzonder mooi en groot gebied!!!

Terug bij onze blokhut lekker in het zonnetje in de tuinstoelen en genieten van onze laatste

avond hier. Morgen inpakken, de boel weer netjes achterlaten, fietsen op de auto en naar huis. Maar.....nog een hele mooie vakantie in het vooruitzicht nl. 17 dagen naar Noorwegen dus wie weet, misschien tot in een volgend verslag.

Marian Giesekam

Permacultuur moestuinieren in de Groene Long

Onlangs is er in de Beljaart een voedselpark genaamd de Groene Long aangeplant, waarbij het grondwater wordt opgevangen in wadi's. Daarnaast staat het gehele park vol met bomen en planten waarvan mensen letterlijk de vruchten mogen plukken. Hierbij maakte ik, vanuit mijn ervaring met permacultuur en als Dongense bewoner die participeert, de beplantingskeuze voor het gehele park. Daarnaast zijn er op mijn initiatief en tekeningen, ook twee grondwallen aangeplant volgens de permacultuurvisie. Met permacultuur zorg je niet alleen goed voor de mens, die heerlijk kan eten van de onbespoten planten, ook zorg je goed voor de aarde, haar beestjes en het bodemleven.

De vrijwilligers van het eerste onderhoudsmoment in april: Martin, Piet, Jessica, Ingrid en Adriaan.

Ik vind het super dat ik in een gemeente woon die dit aan durft te gaan!

Ontstaan

Permacultuur is voor mij jaren geleden begonnen, door mijn voortuintje aan huis in te richten als permacultuur moestuin. Omdat de tuin aan de straatkant ligt, wilde ik zowel van mijn tuin kunnen eten, als haar een mooie weelderige uitstraling geven. Over mijn tuintje en al haar geweldige planten, schreef ik columns voor woningbouwvereniging Casade. Doordat mijn enthousiasme hierover zichzelf steeds verder uitbreidde, kwam er een grote permacultuur moestuin bij. Ook help ik nu anderen om hun eigen permacultuur moestuin te starten: ik adviseer mensen en teken één en ander voor ze uit. En omdat die uitbreiding ook daarbij niet ophield, ontstond er de beplantingskeuze voor het voedselpark.

Bijzondere soorten

In het park zul je naast 'reguliere' fruitbomen en plantensoorten, ook beplanting tegenkomen die je minder vaak ziet. Wat te denken van een uiensoepboom, een mispel-of moerbeiboom, oude appelrassen,

grootvruchtige gele kornoelje, (eetbare)olijfwilgen, aardperen, crosne, eeuwig moes, of diverse eetbare bloemensoorten, om zomaar even wat te noemen? Daarnaast heb ik met de plantenkeuze rekening gehouden met het gehele bijenseizoen, zodat de bijen van februari tot en met november te eten hebben. En ook de vogels snoepen lekker mee. Hierdoor wordt de Groene Long niet alleen een weldaad voor de mens, ook voor dieren wordt het een plek van overvloed.

Permacultuur

Met permacultuur werk je samen met moedertje natuur, zodat er een wederkerigheid ontstaat. Daarbij wordt de natuur zoveel als mogelijk nagebootst, maar dan met eetbare beplanting. Met als voorbeeld het natuurlijke bos: daar zie je diverse lagen beplanting en is de bodem altijd bedekt met een bladlaag, zodat de bodem niet uitdroogt en (bodem)dieren gedijen.

Regelmatig leggen wij als mens aan de natuur dingen op, omdat we vaak beter denken te weten hoe het allemaal moet. Maar volgens mij mogen we daarin een stuk bescheidener zijn en kunnen we juist veel van de natuur leren. En dat doe je door die natuur als voorbeeld te nemen en haar na te doen.

Daarom zijn er twee grondwallen aangeplant volgens de permacultuurvisie. Hierbij wordt er gewerkt met vaste planten en diverse lagen beplanting. Ook zal de bodem zoveel als mogelijk worden bedekt met bladeren en houtsnippers. De schuine kanten van de grondwallen vormen

daarbij wel een uitdaging, aangezien het hierdoor niet goed mogelijk is om blad en dergelijke te laten liggen. Om de bodem toch (op termijn, wanneer de planten zijn gegroeid) ook op de schuine kanten zoveel als mogelijk te bedekken, is er gekozen

voor eetbare bodembedekkende planten.

Daarbij is het van belang om de bodem zoveel als mogelijk met rust te laten. Nu is het nog de bedoeling om met regelmaat samen met vrijwilligers het onkruid te wieden, zodat aangeplante planten de kans krijgen om te groeien. Op termijn, als de beplanting flink is gegroeid, is de verwachting dat er minder gewied zal worden, zodat het (bodem)leven de kans krijgt om te floreren.

Informatie:

In het voedselpark zullen informatieborden over het park en de permacultuurgedeelten worden geplaatst. Ook komt er een website-link waar alle permacultuurplanten van het park kort staan omschreven. Hopelijk geef ik de lezers ervan, daarmee een mooi kijkje in deze geweldige planten.

Vrijwilligers

Tijdens de aanplantdag (afgelopen maart) sloten zich de eerste vrijwilligers aan. Ook hebben we al samen onkruid gewied, waarbij bovendien kinderen gezellig meehielpen. Daarbij leg ik met regelmaat uit over de bijzondere planten. Het is fijn om na anderhalf jaar van voorbereidingen voor het park, mijn kennis en enthousiasme met anderen te kunnen delen.

Interesse?

Meer onderhoudsvrijwilligers zijn welkom! Deze zijn niet nodig voor het gehele park, maar wel voor de permacultuurgedeelten. Heb je hierin interesse of wil je meer informatie?

Neem dan contact met mij op via: jessicagroothart@hotmail.com

Meer informatie over permacultuur moestuinieren vind je op:

<https://jessicagroothart.wordpress.com/moedertje-natuur/>

Met groene groeten, Jessica Groothart

VOGELWERKGROEP KEN & GENIET
VERSLAG VAN DE EXCURSIE NAAR DE BLAUWE KAMER
RHENEN 29 APRIL 2023

Er waren 16 aanmeldingen. Bij Leo in de auto was nog een plaatsje over dat op het laatste ogenblik ingenomen werd door Hans. Om 7 uur verzamelen we bij de Salamander. Het echtpaar uit Oosterhout dat zich had aangemeld komt helaas niet opdagen en we besluiten na even wachten te vertrekken richting de Blauwe Kamer. De naam

van [natuurgebied de Blauwe Kamer](#) is afkomstig van een landhuis uit het jaar 1636. Onderweg miezert het, maar na een klein uurtje rijden komen we aan in de Blauwe Kamer en is het droog. En dat blijft het ook, soms laat de zon zich zelfs even zien.

We parkeren bij het restaurant. Meteen al horen we de zwartkop en zien een torenvalk. Op het dak zien we witte kwikstaarten. Als we vertrekken vliegen er twee ooievaars over. We horen de fitis, tjiftjaf, vink, winterkoning, tuinfluiter en grasrus en we zien een kneu. Er is veel struweel en daar wemelt het van de groenlingen. Ze baltsen in de lucht en het geel en groen is prachtig in het zonlicht. We horen en zien fazanten, de onopvallende vrouwtjes en de schitterend gekleurde mannetjes.

We lopen verder en bereiken een houten platform, waar we uitzicht hebben op het beschermd rivieroeverreservaat langs de Rijn tussen

Rhenen en Wageningen. Dit plan is ontwikkeld om het rivierlandschap te stimuleren. Om dit mogelijk te maken werd de zomerkade van de Uiterwaard doorgestoken. In de verte zien we hoog in een boom het mogelijke nest van de visarend, maar we zien hem niet. Wel nemen we een grote roofvogel waar, waarschijnlijk toch een buizerd.

Over een vlonder bereiken we de grote plas, waar Cees de Groenpootruiter ziet. Alleen met de sloop te onderscheiden van de Zwarte Ruiter, die er naast staat. Een stukje verder is de vogelkijkhut. Wat een geweldig uitzicht! In het midden van het water een eiland waar het wemelt

van leven: nesten met aalscholvers, lepelaars en reigers. Ze zitten bijna boven op elkaar. Het is een schitterend schouwspel.

We drinken daar onze mee-gebrachte koffie. Naast het grote spektakel zien we ook nog balsende futen, krak-eenden, bergeend, slobeend en een flitsende visdief! We verlaten de hut en ver-volgen het pad. Even is er miscommunicatie en hebben de koplopers een afslag ge-mist. Ze zijn al bij de auto's, maar de wandelroute gaat nog een stukje verder langs de restanten van de steenfa-

briek, die hier tot in de jaren zeventig in gebruik was. Nu gebruiken de Konik paarden de ruïnes van de fabriek om te schuilen, gezellig samen met grootoorvleermuizen en zwermen wilde bijen.

De route wordt vervolgd met een modderig pad onder een tunneltje door, te smerig voor Leo, hij klimt liever over een hek. Het loopt goed af, maar tien jaar geleden ging dat nog wel wat soepeler... We lopen door de uiterwaarden en zien het pontje, in bedwang gehouden door kabels aan bootjes.

Op het parkeerterrein wordt de modder van laarzen en wandelschoenen gepoetst, vooral Harrie maakt er veel werk van.. Jack gaat weer terug naar zijn vakantieverblijf en de rest gaat met het pontje naar het Veerhuis. Daar gaan we aan de koffie, met een koningstompouce en appeltaart. Het was een geslaagde ochtend. We hebben 47 soorten gezien!

Groeten van Lidwine en Annemiek.

PROGRAMMA

Zaterdag 17 juni: Vandaag maken we een dag fietstocht, de zogenaamde Piet in 't Groentocht. De fietsgroep heeft weer een schitterende tocht uitgezet door ons Brabantse land, zoals u dat van hen gewend bent. Onderweg zal er ergens aangelegd worden, dus voor uw lunch hoeft u niet te zorgen, uiteraard wel voor eigen rekening, maar dat wist u waarschijnlijk al.

Vertrek 10:00 uur bij de Salamander, opgeven is wel verplicht en wel voor dinsdag 13 juni 19:00 uur.

Zaterdag 24 juni: Een autotocht van een hele dag, met als thema vlinders, Fia Grootzwagers zal samen met John van Meggelen deze tocht begeleiden. We wandelen door de Kampina, startend bij de Logtsebaan, in de buurt van de Beerze. Het hoofdthema is natuurlijk vlinders, maar waar vlinders te zien zijn staan er ook de mooiste planten te bloeien. Voor tussen de middag dient u zelf de boterhammen en iets te drinken mee te nemen.

Vertrek 9:30 uur, opgeven voor dinsdag 20 juni 19:00 uur.

Woensdag 5 juli: Onze nieuwe gids José van Haasteren neemt u mee door Landgoed Oosterheide. De vertrekplaats is bij het parkeerterrein ter hoogte van de Tilburgsebaan 7 in Oosterhout. Naast de cultuur-historische objecten, zullen we vooral langs de vele poeltjes gaan, voor zover we die mogen benaderen. Honden aan de lijn vinden vast de verschillende geuren interessant. Elk poeltje kent nl. zo zijn eigen biotoop, met waterslakjes en waterplanten. Naast één staat zelfs Wolfsklauw; een v.d. eerste mossen..... Na afloop drinken we náást het oud-Oosterhouts museum een bakkie.

Opgeven hoeft niet, u moet zelf naar het startadres komen, per fiets of auto en honden aan de lijn mogen ook mee.

U dient om 9.30 uur aanwezig te zijn.

Zaterdag 8 juli: Open dag van Natuurtuin Kandoel. Deze tijd van het jaar staat de tuin er het mooist bij, vele bloemen staan immers in bloei en ook de bloembezoekers zullen rond vliegen, althans dat hopen we.

Er zal een looproute door de tuin aangegeven staan, waarbij u overal komt. Natuurlijk zullen enkele mensen aanwezig zijn, om eventuele vragen te kunnen beantwoorden. Ook de bijenstand van Ambrosius is te bekijken en ook van hen zullen een aantal mensen aanwezig zijn, in de tent of bij de bijenstand.

De tuin gaat om 10:00 uur open en sluit weer om 16:00 uur. Voor een natje en een droogje zult u zelf moeten zorgen, wij zetten wel de picknickbanken klaar. In het lokaal kunt u weer de boeken bekijken, zit er iets voor u bij, dan mag u dat boek gratis meenemen.

Zondag 23 juli: Autotocht van een halve dag naar de Halsche Beemden, met Jos van Dongen. Het betreft een laarzenpad, dus doe hoge schoenen of inderdaad laarzen aan, zodat u overal mee kunt lopen. In de vallei van het Merkske, 1500 ha natuurgebied dat beheerd wordt door Natuurpunt, ANB en Staatsbosbeheer, liggen de Halsche Beemden. Het is het oudste natuurgebied in de Markvallei. Het gebied bestaat uit broekbossen en het meanderende Merkske, een bijzonder mooie beek.

Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 18 juli 19:00 uur.

Zaterdag 29 juli: Picknick natuurlijk in onze Natuurtuin Kandoel, net als vorige keer maken we er weer een gezellig feestje van. Iedereen krijgt weer een eigen pakket met lekkere broodjes en voor koffie, thee, melk of een sapje wordt gezorgd. Er zullen picknicktafels geplaatst worden in enkele tenten, zodat ook met wat minder weer dit evenement doorgang kan vinden. U bent vanaf 11:30 uur welkom en kan eventueel dan deelnemen aan een rondleiding door de tuin. De picknick vangt aan om 12:30 uur. Daar het een feestje is in het kader van ons 65 jarig bestaan, kunt u deelnemen voor een klein bedrag. Per deelnemer vragen we een bijdrage van € 5,-, brengt u een partner, vriend of vriendin mee die nog geen lid is, dan betaald die € 10,-. Opgeven is vanzelfsprekend verplicht en betalen doet u bij binnenkomst in de tuin, liefst gepast natuurlijk.

Uw aanmelding dient binnen te zijn op dinsdag 18 juli.

Zaterdag 5 augustus: Autotocht van een hele dag, een vlinderwandeling onder leiding van Fia Grootzwagers en John van Meggelen. Deze dag gaan we naar de Mariapeel een paradijs voor wandelaars. Ooit een ondoordringbaar moeras, nu een landschap van water, heidevelden, zandruggen, berken en open vlaktes begroeid met pijpenstrootje. Toen was het een plek waar je liever niet kwam, nu is het een

paradijs voor natuurliefhebbers en wandelaars. Voor de luch zult u zelf zorg moeten dragen.

Vertrek 9:30 uur, opgeven voor dinsdag 1 juli 19:00 uur.

Zaterdag 19 augustus: Fietstocht van een hele dag door bos en langs veld, kortom door de natuur. De fietsgidsen zullen weer een aantrekkelijke route samenstellen, zoals u dat van hen gewend bent. Voor onderweg dient u zelf te zorgen voor een natje en een droogje, na afloop zal er ergens aangelegd worden.

Vertrek 10:00 uur, opgeven voor dinsdag 15 augustus 19:00 uur.

Zaterdag 2 september: Autotocht van een hele dag. We doen opnieuw iets bijzonders, we lopen de Andreas Schotel wandeling, een hele tippel, maar bijzonder de moeite waard. Andreas was een kunstenaar, met erg mooie werken passend in de natuur, tijdens de wandeling zullen we tal van zijn kunstwerken kunnen bewonderen. Jeroen Nusselein zal ons begeleiden en er wat meer over vertellen. Vanuit Esbeek lopen we door gebieden van Brabants Landschap en door de "Utrecht". Voor tussen de middag zelf de lunch en wat te drinken meenemen.

Vertrek 9:00 uur, opgeven voor dinsdag 29 augustus 19:00 uur.

Zondag 17 september: Autotocht van een halve dag naar de Moeren in Zundert. Jos van Dongen maakt een wandeling door dit mooie gebied van Natuurmonumenten. De Moeren bestaat uit bos, weiland, akkers, vennetjes en poelen. In het bos liggen weilanden en akkers die Natuurmonumenten beheert. Hier worden geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt. Als resultaat van dit ecologische beheer groeit er een scala aan akkerkruiden als leeuwenklauw, klapproos en korenbloem. Op de bloemrijke graslanden bloeien echte koekoeksbloem en duizendguldenkruid.

Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 12 september 19:00 uur.

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstaat 50, tel. 0162-313858 En bij: Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mob.) 06-10120230 Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie.

Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

PRIVACYVERKLARING

De volledige versie van de privacyverklaring kunt u vinden op de website www.kenengeniet.nl

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Mevr. Jessica Groothart	Mevr. Marianne Lente
Mevr. Charlot Ringnalda	Mevr. Lia van der Made
Mevr. Ine Heemskerck	Mevr. Riet Leemans
Dhr. Paul Leemans	Mevr. Angela Leemans
Dhr. Toine Leemans	Dhr. Jelle Verhulst
Dhr. Martijn Geels	

Overleden leden: Dhr. Cor Langerak, Dhr. René Louwet en Dhr. Jos Soffers

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór 1 augustus bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, word bestand, lettertype arial 11 en foto's los als jpg bestand.** Het e-mail adres is: hoefblad@kenengeniet.nl

Redactie: Jos van Dongen, Sjef Kerkhofs, Roland Commandeur, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers

Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

LIDMAATSCHAP

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van [het lidmaatschap](#) in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingsstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:

uil@kenengeniet.nl

Thieu Verharen
Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers
Roeloff van Dalemstraat 50, Dongen
Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep:

Nestkasten coördinator
vogel@kenengeniet.nl

Leo Reijnierse
Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen
Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep:

vlinder@kenengeniet.nl

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47, Dongen
Tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure
Groenstraat 11a, Dongen
Tel. 0162-313297

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op deze plek. Hebt u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 augustus naar hoefblad@kenengeniet.nl en u weet delen is leuk.

Groentje M. Giese kam

Oranjetipje R. Commandeur

Mandarijneend M. Knapen

Geoorde fuut C. Grootzwagers

Roodborsttapuit R. Commandeur

Platbuik C. Grootzwagers

